

**Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders
Kitabına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi**

*Examination Of The Opinions Of Turkish Language and Literature Teachers On The 10th
Grade Turkish Language and Literature Textbook*

*** Seda YÜKSEL**

****Serdal İŞIKTAŞ**

*Uzm., Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi
Güzelyurt, KKTC

sedakingir@gmail.com

** Doç.Dr., Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi

Güzelyurt, KKTC

serdalisiktaş@gmail.com

orcid.org/0000-0001-7678-0494

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 19 Haziran / June 2023

Kabul Tarihi / Date Accepted: 30 Haziran / June 2023

Yayın Tarihi / Date Published: 30 Haziran / June 2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran/ June

Atıf / Cite as: Yüksel, Seda; İşıktaş Serdal. "Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi". *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi* 12 (Haziran 2023), 49-69. <https://doi.org/10.58607/kaid.1316981>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, iTenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir/This article has been scanned by iTenticate. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın etik onayı Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 13.06.2023 tarih ve KSTU/2023/183 proje numarası ile verilmiştir. / Ethical approval of this study was given by Cyprus Health and Sciences University Scientific Research and Publication Ethics Committee with the date 13.06.2023 and project number KSTU/2023/183 (**Seda Yüksel-Serdal İŞIKTAŞ**).

Yazar Katkıları: Çalışmanın Tasarlanması: SY (%80), SI (%20)

Veri Toplanması: SY (%80), SI (%20)

Veri Analizi: SY (%80), SI (%20)

Makale Yazımı: SY (%80), SI (%20)

Makale Gönderimi ve Revizyonu: SY (%80), SI (%20)

Yayıncı / Published by: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi / Social Sciences University of Ankara.

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Öz

Yapılan bu çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın evrenini 2022- 2023 eğitim öğretim yılında KKTC MEKB Genel Orta Öğretim Dairesi'ne bağlı okulların 10. sınıflarında görev alan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmaya randomize örneklem yöntemi ile belirlenen 92 öğretmen dahil edilmiştir. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve Kılıç (2019) tarafından oluşturulan 33 soruluk anket formu kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, alınan eğitim türü ve kıdem yılına göre dağılımları frekans ve yüzdeler olarak belirlenmiştir. Katılımcı ve ölçek cevaplarının birbirlerine yakınlığı ve homojenliği dikkate alınarak T-Testi, ANOVA Testi ve betimsel analiz testleri uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçek alt boyutlarının ve toplam değer arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu durumda öğretmenlerin 10 sınıf Türk Dili ve Edebiyat Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinin olumlu düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Araştırma sonucunda cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin 10 Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşlerinde herhangi bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Araştırmada hem ölçeğin alt boyutlarında hem de toplam değerde yaş değişkenine göre herhangi bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Araştırmada eğitim düzeyinin öğretmenlerin 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının ilişkin görüşlerini etkilemediği görülmüştür. Aritmetik ortalamaya toplam değer bazında bakıldığında yüksek lisans mezunlarının diğer mezunlara göre Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının ilişkin görüşlerinin "katılıyorum" düzeyinde olumlu olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Türk Dili, Ders Kitabı, Öğretmen Görüşleri, Onuncu Sınıf.

Examination of the Opinions of Turkish Language and Literature Teachers on the 10th Grade Turkish Language and Literature Textbooks

Abstract

In this study, the opinions of Turkish language and literature teachers about the 10th-grade Turkish Language and Literature textbook were examined. The research was conducted with the descriptive screening model, which is one of the quantitative research methods. The study consists of Turkish Language and Literature teachers working in the 10th grade of the schools affiliated with the KKTC MEKB General Secondary Education Department in 2022-2023 academic year. 92 teachers determined by randomized sampling method were included in the study. In the study, the personal information form created by the researcher and a 33-item questionnaire form created by Kılıç (2019) were used. As a result of this analysis, it was determined that the relationship between the scale sub-dimensions and the total value were at a significant level. In this case, it is possible to say that the teachers' opinions on the 10th-grade Turkish Language and Literature Textbook are at a positive level. The distribution of the teachers participating in the study according to gender, age, type of education, and years of seniority was determined by frequency and percentage. T-Test, ANOVA Test, and descriptive analysis tests were applied considering the closeness and homogeneity of participants and scale responses. As a result of the research, it was determined that there was no difference between the teachers' opinions about the 10th Grade Turkish Language and Literature textbook according to the gender variable. In the study, no differentiation was found in both the sub-dimensions of the scale and the total value according to the age variable. In the study, it was seen that the level of education did not affect the teachers' views on the 10th-grade Turkish Language and Literature Textbook. When the arithmetic average is examined on the basis of the total value, it is determined that the opinions of the master's graduates about the Turkish Language and Literature Textbook are positive at the "I agree" level compared to other graduates.

Keywords: Turkish Language, Turkish Literature, Course Book, Teacher's Reviews, Tenth-Grade.

Giriş

Bir dersin öğretiminin ana unsurlardan biri kuşkusuz eğitim araç gereçleri olmakla birlikte dersin aktarılmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmada oldukça etkilidir. Derslerin planlanması için en önemli kaynaklardan biri öğrenci ve öğretmenler için en iyi kılavuz ders kitabıdır. İyi tasarlanmış ve çeşitli duyulara ve temel becerilere hitap edecek şekilde hazırlanan ders kitabı öğrenmeyi her açıdan zenginleştirecektir. Ders kitapları, profesyoneller tarafından hazırlanmış, sistematik bir biçimde bölümlenmiş teknik bir yapıt olarak nitelendirilebilir (Cemaloğlu, 2003). Ayrıca ders kitaplarının hazırlanma sürecinde temel özne olarak kabul edilen öğrenci ve temel kullanıcı kabul edilen öğretmenin ihtiyaçları da göz önünde bulundurulması beklenir (Şahin ve Köksal, 2003).

Ders kitabı, Milli Eğitim tarafından tanımlanan amaç ve kazanımları kapsayan “pedagojik kavram, strateji ve becerileri” kapsayan bir araçtır (Eskimen, 2015). Ders kitapları öğretmenler ve öğrenciler için rehber görevi görürken öğretmenlere derslerde hangi konuların işleneceğini ve konuların nasıl öğretileceğini gösterip öğretmenlere dolaylı planlı bir çalışma olanağı da sağlamaktadır. Öğrenciler açısından ise ders kitapları bilgiye ulaşmanın en kısa yolunu sunup öğrencilerin ilgili derste ne öğrenecekleri hususunda onlara kaynak yaratılmasında önem taşımaktadır (Ata-Özer, 2018; Özer ve Sezer, 2014; Erbaş, Alacacı ve Bulut, 2012).

Öğretim sürecin boyunca gerçekleştirilecek etkinliklerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesiyle ilgili aşamalarda da ders kitaplarının önemi yadsınamaz (Güzel, Oral ve Yıldırım, 2009). Bu nedenle ders kitaplarının eğitim sürecindeki kullanımı, öğrenme deneyimine ve öğretme sürecine katkı sağladığı için her geçen gün yaygınlaşmaktadır (Issitt, 2004). Müfredat düzenlemelerinde önemli bir rolü olan ders kitapları eğitim sisteminin temel girdilerinden biridir. Ders kitaplarının değerlendirilmesi ders kitaplarının daha iyi hazırlanmasına yardımcı olur (Kılıç ve Seven, 2008). Swanepoel (2010) ders kitabı incelemelerine dayalı araştırmasında, ders kitaplarının hangi özelliklerinin öğrenmeye katkı sağladığını ortaya çıkarabileceğini belirtmektedir.

Eğitim sürecinde temel ders kitabında olumsuz bir durum oluşması halinde bu durum artarak devam edecektir. Bu sorunlardan kurtulmak için öğretmenlerin, okulların ve ders kitaplarının niteliklerinin dönemsel olarak iyileştirilmesi gerekmektedir. Ders kitapları, öğrenci ve ilgili dersin müfredatı arasında bir ilişki kuran, öğrenilmesi gereken konularla ilgili ön hazırlığı ve bilgiyi sunan, ulusal kültürü aktarıırken sorgulama ve araştırma hevesi uyandıran en uygun öğretme ve öğrenme olanağı sağlayan araçlardan biri olarak nitelendirilmektedir (Kılıç, 2019).

Bir ulusun ulus olmasında ve varlığının devamlılığının sağlanmasındaki faktörlerin en başında dil ve edebiyat kavramları yer almaktadır (Yakıcı, Yücel, Doğan ve Yelok, 2008). Buna bağlı olarak dilin ve edebiyatın birbirini uyum içinde tamamlayan kavramlar olduğu görülmektedir.

Dil ve edebiyatın kültür için bir araç olmasının yanı sıra, mesleğinin ne olduğu fark etmeksizin kendini doğru dilde ifade edip başkalarını da dinleyip anlayan insanlar yetiştirmede de önem taşımaktadır. Bu nedenle öğrencilerin Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirlenen Türk Dili ve Edebiyatı müfredatının amaçlarına göre yetiştirilmesi önem arz etmektedir.

Toplumsal ve bireysel gelişimin temeli olan eğitim, alan yazında sıklıkla araştırma konusu olmaktadır. Eğitim temelde, fiziksel uyaranların etkisi altında, bireyin beyninde istenilen yönde biyokimyasal değişikliklerin meydana geldiği bir süreçtir (Sönmez, 2015). Eğitim sırasında verilen bilgilere göre amaç karşındaki kişiden istenilen sonuçları almaktır. Bu açıdan birbirine çok benzeyen bu iki kavramın farkı, öğretmenliğin de sınırları olmasıdır. Öğretimse, eğitim gibi geniş alanda yer aldığından, kendisini amaçlananla sınırlayarak davranışı değiştirmeye çalışır (Dirik, 2015). Eğitim,

yer ve süreç sınırlaması olmaksızın her şeyi kucaklarken, eğitim alan ve süreci sınırlandırarak adayları cezbeder (İlgar, 2007).

Öğretme, plan ve programdan bağımsız olarak gerçekleşse de çalışma planlı ve programlıdır. Bu nedenle öğrencinin eğitim amaçlarına ulaşabilmesi için öğrenmesi gerekmektedir (Özmen, 2015). Öğretmenlik kavramı ayrıntılı olarak açıklandığında üç önemli unsur ortaya çıkmaktadır. Öğretimde birinci önemli unsur hedefler, ikinci önemli unsur plan ve programın birleşimi, üçüncü önemli unsur ise belirlenen programa göre gerçekleştirilen öğrenmede kullanılan araçlardır (Güneş, 2013). Okullarda yapılan öğrenmeler programlar çerçevesinde gerçekleşir.

Bir eğitim programı, bir eğitim kurumunun amaçlarını ve tüm ders dışı etkinlikleri gerçekleştirebilmek için oluşturulmuş bir tasarım olarak ifade edilebilir. Eğitim kavramıyla öğretim kavramı arasındaki benzerlik programların arasında da sürmektedir. Müfredat, eğitim programlarının amaçlarına göre belirli bilgilerin kazandırılması için tasarlanmış planlardır (Dirik, 2015). Bununla birlikte bu programların dinamik yapıda olduğu görülmekte, dönemin değişimleri temel alınarak beklenti ve ihtiyaçlara göre düzenlenmektedir (Kadirhan, 2022).

Müfredat, dersin öğrencide beklenen yeni hedeflerin oluşturulabilmesi için öğretmenin hangi noktaları ve ne şekilde aktardığına ve bilgileri aktarmak için ne kadar zamana ihtiyaç duyulduğuna rehberlik eden öğrencinin aynı sorulara cevap verdiği eğitim-öğretim süreçlerinin önemli bir biçimidir. Eğitimde kılavuzluk görevini taşıyan müfredat sayesinde kaliteli düzeyde eğitim vermek mümkündür (Girgin, 2011).

Edebiyat dersi, kurumsal eğitim sürecinin temel unsurlarından biridir. Edebiyatın insan ve toplum hayatında sağladığı kazanımlar doğrultusunda birey dolayısıyla da toplum değiştirilebilir. Edebiyatın insanlara genel olarak sanat zevkini yaşatmak amacıyla yapıldığı düşünülse de belli bir amaca yönelik olmasından dolayı insan psikolojisinde etkisi bulunmaktadır. Bu sayede, amaca uygun kullanıldığında hedeflenen insan modelinin kişilik kurgulamasında önemli yer tutabilecek bir vasıta. Dolayısıyla edebiyat dersinin hedeflerinin ne olması gerektiği, bu hedeflere hangi içerik ve etkinliklerle ulaşılacağı konusunun son derece iyi planlanması gerekmektedir. Aksi takdirde çok etmenli ve epey karmaşık bir süreç olan edebiyat eğitiminden istenilen yararın elde edilmesi mümkün olmayacaktır (Kalkan, 2019). Türk dili ve edebiyatı öğretilenler için gerek dil eğitimi gerek edebî kültür olsun, bu eğitime pedagoji "öğretimi" denir. Dil ve edebiyatın diğer bilimlere girişte temel alınması bu iki kavramın eğitimdeki yerinin önemini göstermektedir. Dil öğretimi, kişinin dört temel dil becerisini (okuma, yazma, konuşma ve dinleme) öğrenebilmesi ve ayrıca kültürel kimliğin oluşması ve ifade edilebilmesi için verilen öğretimidir. Kendilerini güzel, doğru ve etkili bir şekilde ifade etmektedirler. Dört temel dil beceresine hâkim olmak, insanların diğer bilimleri anlamalarını ve toplum içinde kendilerini doğru ifade etmelerini sağlar (MEB, 2017).

Okullarda dil bilgisi ve edebiyat derslerinin temel amaçları ve öğretimi teorik bir şekilde ilgili yönetmelik ve MEB kararlarıyla belirlenir. Bu amaç ve etkinliği, Türkçeyi doğru kullanan, öğrencinin entelektüel ve ruhsal gelişimine katkı sağlayan bir biçimde özetlemek mümkündür. Bu dersin amacına ulaşabilmesi için de öğrenciye okuma alışkanlığı kazandırması, metni anlamlandırmada öğrenciyi merkeze alması ve metnin kendi iç devingenliğini ortaya koymasında ona yardımcı gerekir (Günay, 2006).

Ders kitapları bilgilerin edinilmesi, yorumlanması ve uygulanması için önemli materyaller olarak kabul edilmektedir. Ders kitaplarının temel amacı, öğrencileri dünyanın getirdiği koşullara uyum sağlayabilen ve sorunlara çözüm üretebilen bireyler olarak yetiştirmektir. Bu nedenlerle

öğrenme sürecinin önemli bir parçası olarak kabul edilen ders kitaplarının değerler kazandırmadaki rolü göz ardı edilemez. Ders kitapları aracılığıyla öğrencilere ulusal ve evrensel değerler kazandırılır (Çelikpazu ve Aktaş, 2011). Ulusal ve evrensel insani değerler, müfredata göre hazırlanmış ders kitaplarında ifadeler, kelimeler, metinler veya görseller aracılığıyla tematik bilgilerle birlikte doğrudan veya dolaylı olarak aktarılabilir. Etkili değerler eğitimine ulaşmak için değerlerin dolaylı veya doğrudan olarak aktarılması gerekir (Başaranol, 2017).

Ders kitaplarını öğretimde etkili ve güçlü rol oynayan önemli bilgi kaynağı gibi görmek yanlış olmayacaktır. Bunun nedeni ders kitaplarının ülkemizdeki bütün okullara ücretsiz olarak dağıtılmasıdır. Ders kitapları, öğrencilerin dersten önce derse hazırlanmalarını ve dersten sonra dersi gözden geçirmelerini sağlar. Ders öncesi hazırlık, öğrencinin sınıfta ne öğreneceği hakkında fikir sahibi olmasını sağlamaktadır. Dersin ardından istediği zaman, yerde ve istediği sıklıkta dersi tekrar etme imkânına sahiptir. Ders kitapları gerek öğretmen gerek öğrenci açısından yararlıdır. Işıksal'a (2018) göre ders kitabı, programın içeriğine göre hazırlanmış, sınıfta etkili olan bir öğrenme aracıdır.

Bir ders kitabı sahip olması gereken tüm niteliklere sahip olsa bile müfredat hedefleri ve başarısıyla uyumlu, öğrenci düzeyi, ilgi ve ihtiyaçlarla uyumlu, bilimsel olarak sağlam, görsel olarak desteklenmiş olmalıdır. Ders kitabından etkin bir şekilde faydalanmak için, okulun çevre koşullarının başarıya etkisi, öğrencilerin ihtiyaç ve ilgilerinin etkisi dikkate alınarak müfredatın iyi uygulanması gerekir. Öğrenciler kitabın etkili kullanımını, hangi mimiklerle, hangi ses tonuyla kitabın fonksiyonlarını ve konularını anlatacağını unutmamalıdır. Öğretmen ders kitabının çalışmalarına dersten önce aşina olmalı, derse hazırlıklı ve planlı olarak gelmelidir (Demirel ve Kiroğlu, 2006).

Günümüzde en önemli iletişim araçlarından biri olan dilin doğru ve etkili kullanımının gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir. Öğrencilerin ölçme-değerlendirme sonuçlarına göre okuduklarını anlamaya ilişkin sorunların ancak ana dillerini etkin bir şekilde öğrenmeleriyle aşılabileceği belirtilmektedir (MEB, 2020). Etkili ve verimli bir Türk dili ve edebiyatı dersi ile ana dilin etkili ve yetkin bir şekilde öğrenilmesi mümkündür. Sağlıklı bir Türk dili ve edebiyatı programı da ihtiyaçları tam olarak karşılayan bir öğretim programını gerektirir. Öğretim programlarının gereksinimleri karşılayabilmesi, değerlendirme yoluyla eksikliklerin giderilmesine bağlıdır (Çetin Yücel vd. 2010).

Türk dili ve edebiyatı dersleri, insanların kendilerini ifade etmelerinde ve kültürlerini gelecek kuşaklara aktarmalarında önem taşıyan rol oynamaktadır (Çetin Yücel ve Kılıç, 2019). Türk dili ve edebiyatı dersi, Türkçe dersine ek olarak ortaöğretim öğrencilerinin edebiyat bilgisi edinmeye başladığı ve öğretilen edebiyat temellerinin aktarıldığı bir derstir. Öğretmenin ders kitabının etkin kullanıcılarından biri olması sebebiyle ders kitabının değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde öğretmenin rolünün önemi vurgulanmaktadır (Hewitt, 2018).

Araştırma, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin “10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı (2021-2022)” na ilişkin metin tercihi, görsel tasarım, etkinlikler ve içerik hakkındaki görüşlerini ortaya koymayı ve elde edilen bulgular doğrultusunda alan öğretmenlerine önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada belirlenen amaç aşağıdaki alt amaçlar doğrultusunda oluşturulmuştur;

1. Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşleri Nelerdir?
2. Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinde Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Var mıdır?

3. Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinde Yaş Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Var Mıdır?

4. Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinde Mesleki Kıdeme Göre Anlamlı Farklılık Var Mıdır?

5. Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinde Eğitim Düzeyine Göre Anlamlı Farklılık Var Mıdır?

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi bölümleri yer almaktadır.

1. Gereç ve Yöntem

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da mevcut bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2012). Araştırmaya konu olan olay, kişi ya da nesne kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya yönelmektedir. Betimsel araştırma, olay, obje, varlık, kurum, grup ve çeşitli alanların “ne” olduğunun betimlenmesi, açıklanmaya çalışılmasıdır. Betimsel araştırmalar, süregelen olayları önceden meydana gelen olayların şartlarıyla birlikte dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimin açıklanmasını hedef almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 2022- 2023 eğitim öğretim yılında KKTC MEB Genel Orta Öğretim Dairesi'ne bağlı okulların 10. sınıflarında görev alan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmaya randomize örneklem yöntemi ile belirlenen 92 öğretmen dahil edilmiştir. Randomize evrenden örneklem için birim çekme işleminin seçkisizlik ilkesine uygun olarak yapılması demektir. Seçkisiz örnekleme yöntemleri, evrenden örneklem için birim çekme işleminin seçkisizlik ilkesine uygun olarak yapıldığı örnekleme yöntemleridir. Oluşturulan evren listesinden örnekleme birimlerinin seçkisiz olarak çekilmesidir. Grupların evrendeki ağırlıkları oranında örnekleme temsil edilmelerini amaçlar (Büyüköztürk, 2014).

3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırma, Türk dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, öğretmenlerle yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Veriler toplanmaya başlamadan önce katılımcılar araştırmanın amacı kapsamı, sınırlılıkları ve gizlilik esaslarına ilişkin araştırmacı tarafından bilgilendirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler kişisel bilgi formu ve Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabının değerlendirilmesi ölçeği aracılığıyla toplanmıştır.

3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada örnekleme oluşturan öğretmenlerin bazı özelliklerinin belirlenmesi için 5 sorudan oluşan bir bilgi formu oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form, öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, mesleki kıdemleri, eğitim düzeyleri gibi soru ilgili soruları içermektedir.

3.2. Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının Değerlendirilmesi Ölçeği

Araştırmada Kılıç (2019) tarafından oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Anket formu 33 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular dört temada toplanmıştır. Anket formundaki birinci tema Türk

Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının görsel açıdan değerlendirilmesine yönelik soruları, ikinci tema ders kitabının içerik açısından değerlendirilmesine yönelik soruları, üçüncü tema ders kitabının metinlerinin değerlendirilmesine yönelik soruları, dördüncü tema ise ders kitabının ölçme ve değerlendirme sorularının değerlendirilmesine yönelik soruları içermektedir. Cronbach Alfa İç Tutarlık Katsayısı 0,92 olarak hesaplanmıştır.

4.Verilerin Analizi

Çalışmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, alınan eğitim türü ve kıdem yılına göre dağılımları frekans ve yüzdelik olarak belirlenmiştir. Çalışma verileri SPSS 28 programı kullanılarak yapılmıştır. Katılımcı ve ölçek cevaplarının birbirlerine yakınlığı ve homojenliği dikkate alınarak T-Testi, ANOVA Testi ve betimsel analiz testleri uygulanmıştır.

5.Bulgular

5.1. Demografik Bilgiler

Tablo 1’de katılımcılara ait demografik bilgileri yer verilmiştir.

Tablo 1.

Demografik Bilgiler

Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	65	70,7
	Erkek	27	29,3
	Total	92	100,0
Yaş	26-30	5	5,4
	31-35	11	12,0
	36-40	17	18,5
	41-45	36	39,1
	46-50	16	17,4
	51 ve üstü	7	7,6
	Total	92	100,0
Mesleki kıdem	0-5 yıl	10	10,9
	6-10 yıl	18	19,6
	11-15 yıl	12	13,0
	16-20 yıl	19	20,7
	21-25 yıl	21	22,8
	26 yıl ve üstü	12	13,0
	Total	92	100,0
Eğitim durumu	Lisans	55	59,8
	Yüksek Lisans	35	38
	Doktora	2	2,2
	Total	92	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %70.7'sinin kadın %29.3'ün erkek olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni açısından incelendiğinde %39.1'inin 41 ile 45 yaş arasında yüzde 18.5'inin 36 ile 40 yaş arasında %12'sinin de 31 ile 35 yaş arasında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %22.8'i 21 ile 25 yıl %20'si 16 ile 20 yıl %19.6'sı 6 ile 10 yıl %13'ü 11 ile 15 yıl %13'ü 26 ve üstü yıl %10.9'u da 0 ile 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahiptir. Katılımcıların %59.8'i lisans %38'i yüksek lisans %2.2'si de doktora mezundur.

5.2. Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın birinci alt amacı olan “Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşleri Nelerdir?” sorusunun cevaplanması için ölçek alt boyutları ve toplam değeri ile birlikte korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 2.

Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerine Yönelik Korelasyon Analizi

		Ölçme				
		Görsel Tasarım	İçerik	Metin Secimi	Değerlendirme	Toplam Değer
Görsel Tasarım	Pearson Correlation	1	,441**	,279**	,602*	,789*
	Sig. (2-tailed)		0,000	0,007	0,000	0,000
	N	92	92	92	92	92
İçerik	Pearson Correlation	,441**	1	,483**	,527*	,829*
	Sig. (2-tailed)	0,000		0,000	0,000	0,000
	N	92	92	92	92	92
Metin Secimi	Pearson Correlation	,279**	,483**	1	,451*	,654*
	Sig. (2-tailed)	0,007	0,000		0,000	0,000
	N	92	92	92	92	92
Ölçme Değerlendirme	Pearson Correlation	,602*	,527**	,451**	1	,799*
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,000		0,000
	N	92	92	92	92	92

Toplam Değer	Pearson Correlation	,789**	,829**	,654**	,799*	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,000	0,000	
	N	92	92	92	92	92

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

P<0,01

Yapılan bu analiz sonucunda ölçek alt boyutlarının ve toplam değer arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır (p<0,01). Bu durumda öğretmenlerin 10 sınıf Türk Dili ve Edebiyat Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinin olumlu düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

5.3. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci alt amacı olan “Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinde Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Var mıdır?” sorusunu cevaplanması için t testi yapılmıştır.

Tablo 3.

Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerine Yönelik T-Testi

Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	Ss.	f	p.	
Görsel Tasarım	Kadı	6	3,19	0,754	0,0	0,7	
	Erkek	5	3,38	96 81			
	n	Erkek	2	3,47	0,695		
			7	41	37		
İçerik	Kadı	6	2,69	0,664	0,4	0,4	
	Erkek	5	2,93	73 70			
	n	Erkek	2	2,98	0,765		
			7	65	48		
Metin Seçimi	Kadı	6	2,77	0,702	0,5	0,4	
	Erkek	5	2,69	35 54			
	n	Erkek	2	2,77	0,820		
			7	78	41		
Ölçme ve Değerlendirme	Kadı	6	2,93	0,690	0,0	0,8	
	Erkek	5	3,33	84 43			
	n	Erkek	2	3,16	0,772		
			7	05	78		
Toplam Değer	Kadı	6	2,90	0,550	0,0	0,8	
	Erkek	5	2,58	90 46			
	n	Erkek	2	3,12	0,575		
			7	79	66		

P<0,05

Yapılan analiz sonucunda cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin 10 Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşlerinde herhangi bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Aritmetik ortalamalar değerlendirildiğinde ise ölçeğin bütün alt boyutları ve toplam değerinde erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlerine göre 10 sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabının için görüşlerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Görsel tasarım, ders kitabının içerik, metin seçimi ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında erkek öğretmenlerin düzeyinde “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Toplam değer dikkate alındığında yine erkek öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,1279$) ders kitabına ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu görülmüştür.

Yalınkılıç (2007) yaptığı çalışmada ders kitaplarına yönelik eleştiri ve önerilerin yanı sıra ders kitaplarının eğitim ortamındaki olumlu/olumsuz etkilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Güven (2010) ve Taş (2015) da araştırmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bu durumda çalışma sonucunun alan yazındaki çalışmalarla desteklendiği söylemek mümkündür. Bu durumu bütün öğretmenlerin cinsiyete göre ders kitabı niteliklerine benzer düşüncede oldukları sonucunu doğurmaktadır.

4.4. Yaş Değişkenine Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan “öğretmenlerin 10 sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına ilişkin görüşlerinde yaş değişkenine göre anlamlı farklılık var mıdır?” sorusunun cevaplanması için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 4.

Yaş Değişkenine Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerine Yönelik ANOVA Testi

				95% Confidence Interval for Mean					
		\bar{X}	S	lt Sınır	st Sınır	Ü	M	M	
			s.			inimum	aximum		l ..
G		3	0	2	4	3	4,		
örsel	6-30	,7200	,70143	,8491	,5909	,00	80		
Tasarı		3	0	2	3	1	4,		
m	1-35	1 ,3727	,65892	,9301	,8154	,80	00		
		3	0	2	3	1	4,		
	6-40	7 ,3176	,76423	,9247	,7106	,40	60		
		3	0	2	3	1	4,		
	1-45	6 ,0389	,85433	,7498	,3280	,20	20	,52	,18
		3	0	3	3	3	4,		
	1+	1 ,5364	,34720	,3031	,7696	,10	20		
		3	0	3	3	2	5,		
	1 ve üstü	2 ,4167	,60428	,0327	,8006	,80	00		

	total	2	,2761	,74530	,1217	,4304	,20	5,00		
İ	çerik		3	0	2	3	2	4,00		
	6-30		,0909	,64603	,2888	,8931	,45			
	1-35	1	,9174	,96420	,2696	,5651	,36	4,09		
	6-40	7	,0053	,56083	,7170	,2937	,55	4,00		
	1-45	6	,6970	,66840	,4708	,9231	,45	36,029		,4
	1+	1	,7190	,83957	,1550	,2830	,91	5,00		
	1 ve üstü	2	,5379	,59228	,1616	,9142	,91	3,64		
	total	2	,7836	,70390	,6378	,9294	,36	5,00		
M	etin		2	0	1	3	2	3,50		
	Secimi		,6000	,63026	,8174	,3826	,00			
	1-35	1	,6667	,78881	,1367	,1966	,67	4,00		
	6-40	7	,8725	,89662	,4116	,3335	,17	4,17		
	1-45	6	,8704	,73367	,6221	,1186	,67	17,4		,84
	1+	1	,6667	,38730	,4065	,9269	,17	3,33		
	1 ve üstü	2	,6389	,79402	,1344	,1434	,33	4,17		
	total	2	,7772	,73433	,6251	,9292	,17	4,17		
Ö	lçme		3	1	1	5	2	5,00		
	Değerl		,4667	,25499	,9084	,0249	,00			
	endirm		3	0	2	3	2	4,67		
	e	1	,3939	,70424	,9208	,8671	,17			
	6-40	7	,0392	,73723	,6602	,4183	,00	4,50	,51	,19
	1-45	6	,8519	,67586	,6232	,0805	,17	4,00		
	1+	1	,9394	,50151	,6025	,2763	,33	3,83		

		2	0	2	3	1	4,	
1 ve	2	,8889	,66032	,4693	,3084	,33	00	
üstü								
total	2	,0000	,71909	,8511	,1489	,17	00	
T		3	0	2	4	2	4,	
topl	6-30	,2606	,68688	,4077	,1135	,64	33	
Değer		3	0	2	3	1	4,	
	1-35	,0964	,63993	,6665	,5263	,88	03	
		3	0	2	3	1	4,	
	6-40	,0820	,60887	,7689	,3950	,52	03	
		2	0	2	3	1	4,	
	1-45	,8603	,56545	,6689	,0516	,52	06	,83
		2	0	2	3	2	3,	,53
	1+	,9972	,40440	,7256	,2689	,48	85	
		2	0	2	3	2	4,	
	1 ve	,8864	,51379	,5599	,2128	,33	21	
	üstü							
total	2	,9710	,56433	,8541	,0879	,52	33	

p<0,05

Yapılan analiz sonucunda hem ölçeğin alt boyutlarında hem de toplam değerde yaş değişkenine göre herhangi bir farklılaşmaya rastlanmamıştır (p<0,05). Bu durumda Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşlerin her yaş grubu için benzer düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Aritmetik ortalamalara bakıldığında 26-30 yaş arasındaki katılımcıların Türk Dili ve Edebiyatına ilişkin görüşlerinin ($\bar{X} = 3,2606$) diğer yaş gruplarına göre “katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu görülmüştür. Işıksal (2018) Sosyal Bilgiler alanında yaptığı bir çalışmada yaş değişkeninin öğretmenlerin düşüncelerini farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Göven (2010) ve Taş (2015) da yaptıkları araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

5.5 Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan “öğretmenlerin 10. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabının ilişkin görüşlerinde mesleki kademe göre anlamlı farklılık var mıdır?” sorusunun cevaplanması için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 5.

Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerine Yönelik ANOVA Testi

		95% Confidence Interval for Mean					
\bar{X}	s	S	A	Ü	M	M	I
		lt sınır	st sınır	imum	aximum		

G	0	3	1	2	4	1	4,		
örsel	-5 yıl	0	,2700	,11957	,4691	,0709	,30	80	
Tasarı			3	0	3	3	1	4,	
m	-10 yıl	8	,4500	,65192	,1258	,7742	,80	60	
			3	0	2	3	1	4,	
	1-15 yıl	2	,1583	,68152	,7253	,5914	,70	20	
			3	0	2	3	1	4,	
	6-20 yıl	9	,0053	,85536	,5930	,4175	,20	00	,89 ,49
			3	0	3	3	1	4,	
	1-25 yıl	1	,3667	,62316	,0830	,6503	,50	20	
			3	0	3	3	2	5,	
	6 yıl ve üstü	2	,4083	,56481	,0495	,7672	,80	00	
			3	0	3	3	1	5,	
	total	2	,2761	,74530	,1217	,4304	,20	00	
İ			2	0	2	3	1	4,	
çerik	-5 yıl	0	,9545	,74258	,4233	,4858	,55	00	
			3	0	2	3	1	4,	
	-10 yıl	8	,1465	,67250	,8120	,4809	,64	09	
			2	0	2	3	1	3,	
	1-15 yıl	2	,6591	,75577	,1789	,1393	,36	91	
			2	0	2	2	1	3,	
	6-20 yıl	9	,5120	,58620	,2294	,7945	,45	36	,99 ,087
			2	0	2	3	1	5,	
	1-25 yıl	1	,8139	,75814	,4688	,1590	,91	00	
			2	0	2	2	1	3,	
	6 yıl ve üstü	2	,5985	,58719	,2254	,9716	,91	64	
			2	0	2	2	1	5,	
	total	2	,7836	,70390	,6378	,9294	,36	00	
M			2	0	2	3	1	4,	
etin	-5 yıl	0	,8500	,91776	,1935	,5065	,17	17	
Seçimi			3	0	2	3	1	4,	
	-10 yıl	8	,0000	,86697	,5689	,4311	,67	17	,62 ,68

			2	0	2	3	1	4,	
1-15	2	,5417	,83824	,0091	,0743	,33		17	
yıl									
			2	0	2	3	1	3,	
6-20	9	,7456	,59153	,4605	,0307	,83		67	
yıl									
			2	0	2	3	1	3,	
1-25	1	,7619	,55420	,5096	,0142	,67		83	
yıl									
			2	0	2	3	1	4,	
6 yıl	2	,6944	,78764	,1940	,1949	,33		17	
ve									
üstü									
otal	2	,7772	,73433	,6251	,9292	,17		4,	
Ö			3	0	2	4	2	5,	
lçme	-5 yıl	0	,3667	,96161	,6788	,0546	,00	00	
Değerl			3	0	2	3	2	4,	
endirm	-10	8	,3241	,74858	,9518	,6963	,00	67	
e	yıl								
			2	0	2	3	1	4,	
1-15	2	,5278	,74479	,0546	,0010	,17		00	
yıl									
			2	0	2	3	1	3,	
6-20	9	,8684	,63484	,5624	,1744	,50		83	(
yıl									,77 ,022
			3	0	2	3	2	3,	
1-25	1	,0238	,47518	,8075	,2401	,33		83	
yıl									
			2	0	2	3	1	4,	
6 yıl	2	,8472	,66080	,4274	,2671	,33		00	
ve									
üstü									
otal	2	,0000	,71909	,8511	,1489	,17		5,	
T			3	0	2	3	1	4,	
oplam	-5 yıl	0	,1061	,77393	,5524	,6597	,52	33	
Değer			3	0	2	3	1	4,	
	-10	8	,2441	,54252	,9743	,5139	,88	03	(
yıl									,9 ,101
			2	0	2	3	1	4,	
1-15	2	,7652	,62212	,3699	,1604	,64		06	
yıl									

6-20 yıl	9	,7687	,50759	,5241	,0134	,52	3,58
1-25 yıl	1	,0101	,44519	,8075	,2127	,33	3,91
6 yıl ve üstü	2	,9066	,50764	,5840	,2291	,33	4,21
ortal	2	,9710	,56433	,8541	,0879	,52	4,33

p<0,05

Yapılan analiz sonucunda hem ölçeğin alt boyutlarında hem de toplam değerde öğretmenlerin mesleki kıdemine göre herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır (p<0,05). Aritmetik ortalama açısından toplam değere bakıldığında 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin ($\bar{X} = 3,2441$) 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu görülmüştür. Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin materyal tasarımına yönelik tutumlarının meslek yılına göre değişmediğini gösteren başka çalışmaların olduğu da görülmektedir (Çınar, 2020; Karasu, 2019). Bunun yanında sosyal bilgiler öğretmenin sınıflarında teknoloji ve materyal kullanılması (Uygun ve Kılıçkara, 2019) ile okul öncesi öğretmenin bilişim teknolojilerine ilişkin görüşlerini (Koroğlu ve Buz, 2015) mesleki kıdeme göre anlamlı bir şekilde etkilenmemiştir.

5.6 Eğitim Düzeyine Göre Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın beşinci alt amacı olan “öğretmenlerin 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşlerinde eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık var mıdır?” sorusunun cevaplanması için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 6.

Eğitim Düzeyine Göre Öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabına İlişkin Görüşlerine Yönelik ANOVA Testi

		95% Confidence Interval for Mean						
		\bar{X}	S	Alt sınır	Üst sınır	Minimum	Maximum	
Görsel Tasarım	Lisans	5	,3200	,74645	,1182	,5218	,30	,00
	Yüksek Lisans	5	,2371	,74007	,9829	,4914	,20	,80
	Doktora	2	,7500	,06066	6,7797	2,2797	,00	,50

	T		3	0	3	3	1	5		
	otal	2	,2761	,74530	,1217	,4304	,20	,00		
İ çerik	L		2	0	2	2	1	5		
	isans	5	,6876	,71234	,4950	,8802	,36	,00		
	Y		2	0	2	3	1	4		
	üksek	5	,9377	,69191	,7000	,1753	,45	,09		
	Lisans									
	D		2	0	0	5	2	2	,36	,26
	oktora		,7273	,25713	,4171	,0375	,55	,91		
	T		2	0	2	2	1	5		
	otal	2	,7836	,70390	,6378	,9294	,36	,00		
M etin Seçimi	L		2	0	2	2	1	4		
	isans	5	,6121	,73846	,4125	,8118	,17	,17		
	Y		3	0	2	3	1	4		
	üksek	5	,0476	,65998	,8209	,2743	,33	,17		
	Lisans									
	D		2	0	-	9	2	3	,09	,019
	oktora		,5833	,82496	4,8286	,9953	,00	,17		
	T		2	0	2	2	1	4		
	otal	2	,7772	,73433	,6251	,9292	,17	,17		
Ç lçme Değerl endirm e	L		2	0	2	3	1	4		
	isans	5	,9182	,61269	,7525	,0838	,17	,00		
	Y		3	0	2	3	1	5		
	üksek	5	,1619	,84838	,8705	,4533	,50	,00		
	Lisans									
	D		2	0	-	7	2	2	,94	,14
	oktora		,4167	,58926	2,8776	,7109	,00	,83		
	T		3	0	2	3	1	5		
	otal	2	,0000	,71909	,8511	,1489	,17	,00		
T oplam Değer	L		2	0	2	3	1	4		
	isans	5	,9074	,54409	,7603	,0545	,52	,21		
	Y		3	0	2	3	1	4		
	üksek	5	,0892	,58506	,8882	,2902	,52	,33		
	Lisans									
	D		2	0	-	8	2	3	,45	,23
	oktora		,6515	,66425	3,3166	,6196	,18	,12		
	T		2	0	2	3	1	4		
	otal	2	,9710	,56433	,8541	,0879	,52	,33		

p<0,05

Yapılan analiz sonucunda eğitim düzeyinin öğretmenlerin 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının ilişkin görüşlerini etkilemediği görülmüştür (p<0,05). Aritmetik ortalamaya toplam değer bazında bakıldığında yüksek lisans mezunlarının ($\bar{X} = 3,0892$) diğer mezunlara göre Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu saptanmıştır. Buna karşın Çinar (2020) yaptığı çalışmada eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde

farklılaştığı, ortalamalara bakıldığında ise farkın lisansüstü mezun öğretmenin lehine olduğu tespit edilmiştir. Işıksal (2018) da başka bir alanda; sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine yönelik bilgi, inanç, uygulama alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığını saptamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma katılımcılarının %70.7'si kadın %29.3'ü erkektir. Yaş değişkeni açısından incelendiğinde %39.1'inin 41 ile 45 yaş arasında yüzde 18.5'inin 36 ile 40 yaş arasında %12'sinin de 31 ile 35 yaş arasında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %22.8'i 21 ile 25 yıl %20'si 16 ile 20 yıl %19.6'sı 6 ile 10 yıl %13'ü 11 ile 15 yıl %13'ü 26 ve üstü yıl %10.9'u da 0 ile 5 yıl arasında mesleki kıdeme sahiptir. Katılımcıların %59.8'i lisans %38'i yüksek lisans %2.2'si de doktora mezunudur.

Yapılan bu analiz sonucunda ölçek alt boyutlarının ve toplam değer arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu durumda öğretmenlerin 10 sınıf Türk Dili ve Edebiyat Ders Kitabına İlişkin Görüşlerinin olumlu düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırma sonucunda cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin 10 Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşlerinde herhangi bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Aritmetik ortalamalar değerlendirildiğinde ise ölçeğin bütün alt boyutları ve toplam değerde erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlerine göre 10 sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabının için görüşlerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Görsel tasarım, ders kitabının içerik, metin seçimi ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında erkek öğretmenlerin düzeyinde “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Toplam değer dikkate alındığında yine erkek öğretmenlerin ders kitabına ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu görülmüştür.

Araştırmada hem ölçeğin alt boyutlarında hem de toplam değerde yaş değişkenine göre herhangi bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Bu durumda Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşlerin her yaş grubu için benzer düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Aritmetik ortalamalara bakıldığında 26-30 yaş arasındaki katılımcıların Türk Dili ve Edebiyatına ilişkin görüşlerinin diğer yaş gruplarına göre “katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu görülmüştür.

Yapılan analiz sonucunda hem ölçeğin alt boyutlarında hem de toplam değerde öğretmenlerin mesleki kıdemine göre herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır ($p<0,05$). Aritmetik ortalama açısından toplam değere bakıldığında 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu görülmüştür.

Araştırmada eğitim düzeyinin öğretmenlerin 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının ilişkin görüşlerini etkilemediği görülmüştür. Aritmetik ortalamaya toplam değer bazında bakıldığında yüksek lisans mezunlarının diğer mezunlara göre Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu saptanmıştır.

Müfredat ile tam uyumlu birincil öğrenme kaynağı durumundaki Türk Dili ve Edebiyatı kitapları (Irafahmi, Nuris, Zahroh, Nagari, 2018) kritik bir öneme sahiptir. Ders kitapları hem rahat erişilebilen hem de sık kullanılan ekonomik kaynak olması sebebiyle yapılan çalışmada ciddi olumsuz bir sonucun çıkmaması da önem taşımaktadır.

Öneriler

Araştırma sonunda geliştirilen öneriler aşağıdaki gibidir:

- Kitaplar görsel olarak öğrencilerin dikkat ve merakını uyandıran, şimdiki neslin yaşam tarzına ve eğitimine göre hazırlanmalıdır.
- Öğretimde teknolojinin gerekliliği göz önünde bulundurularak öğrencilerin aktif katılım sağlayan etkinliklerin yer aldığı ders kitaplarının hazırlanması gerekir.
- Ülkemizde çeşitli ilgi ve yeteneklere sahip çeşitli ortaokullar ve öğrenciler olduğu düşünüldüğünde, onların seviyelerine uygun kitaplar hazırlamakta fayda vardır.
- Ölçme, değerlendirme aşamasında öğrencilerin gelecekle ilgili kaygıları göz önünde bulundurularak dersin sonunda öğrencilerin sınavlarındaki geçmiş veya olası gelecek sorularına gelecek soruları eklenmelidir.
- Öğrencilerin günlük yaşamları ile ilişkilendirebilecekleri ve verilen konuyla ilgili meraklarını artıracak hazırlık sorularına yer verilmelidir.
- Araştırma sonucunda değerlendirilen başlıklarda öğretmenlerin net olmadığı göz önüne alındığında, öğretmenlerin ders kitabını sınıfta aktif olarak kullanmaları ve kitaba daha iyi hâkim olmaları gerekmektedir.
- Öğretmenler cevaplarında daha kesin ve eleştirel olmalıdır.
- Öğretmenlere alan araştırmacısının çalışmalarına önyargılı bakmamaları tavsiye edilebilir.
- Okulların Türk dili ve edebiyat dersine yönelik müfredatlarına kitle ve iletişim, , film okumaları ,sinema gibi dersler eklenebilir. Hem dil hem de edebiyat öğretimi için medya çalışmaları, “Medya okuryazarlığının temelinde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.” (Jols & Thoman akt. Elma ve Kesten, 2008, s. 7-11).
- Öğretmenlerin öğretme sürecinde sürekli kullandığı temel kaynak kitaplarına çok sıkı bağlı kalmaları, öğretme becerilerini azaltırken derslerin de oldukça kontrollü biçimde yürütülmesine olanak sağladığı dikkate alınmalıdır (Richards, 1993).

Kaynakça

- Ata Özer, A. (2018). *Türkiye 8. sınıf matematik konularına göre Türkiye, Singapur ve ABD matematik ders kitaplarının içerik ve görsellik açısından incelenmesi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Başaranol, V. (2017). *Ortaöğretim İngilizce ders kitaplarının temel değerler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Cemaloğlu, N. (2003). “Öğretimde Ders Kitaplarının yeri ve Önemi” Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çelikpazu, E. E. & Aktaş, E. (2011). *MEB 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer iletimi açısından incelenmesi*. Turkish Studies, (6) 2, 413-424.
- Çetin Yücel, A. & Kılıç, S. (2019) *9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabındaki metinlere yönelik öğretmen görüşleri*. Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi, 3(3), 265-281.
- Çınar, H. (2020). *Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin materyal tasarım öz yeterlik algularının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Demirel, Ö., Kiroğlu, K. (2006). *Eğitim ve ders kitapları*. Ankara: Pegem A.
- Dirik, M. Z. (2015). *Eğitim programları ve öğretim: Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Erbaş, A., Alacacı, C. ve Bulut, M. (2012). *A comparison of mathematics textbooks from Turkey, Singapore, and the United States of America*. Educational Sciences: Theory and Practice, 12(3), 2324- 2330.
- Eskimen, A. D. (2015). Ders kitapları. İ. Çetin (Ed.), *Dil ve edebiyat öğretim yöntemleri* (405-437). Ankara: Nobel Yayınları.
- Girgin, Y. (2011). *Cumhuriyet dönemi (1929-1930,1949,1981) ortaokul Türkçe öğretimi programlarının içerik, genel ve özel amaçlarıyla karşılaştırmalı gelişim düzeyi*. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(1), 11-26.
- Göven, N. (2010). *Yeni ortaöğretim programına göre hazırlanmış 9. sınıf tarih ders kitabının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Günay, V. D. (2006). *Liselerdeki yazın eğitimine yeni bir yaklaşım*. Milli Eğitim Dergisi Edebiyat Eğitimi ve Öğretimi Özel Sayısı, 169, 8-17.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güzel, H., Oral, İ. ve Yıldırım, A. (2009). *Lise 2 fizik ders kitabının fizik öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi*, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 133-142.
- Hewitt, T. H. (2018). *Eğitim programı geliştirme*. çev. Ed. Serhat Arslan. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Issitt, J. (2004). “Reflections on the Study of Textbooks.” History of Education 33 (6): 683–696.
- İşıksal, B. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin beyin temelli öğrenmeye yönelik görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.

- Irafahmi, D. T., & Nuris, D. M. R., & Zahroh, F., & Nagari, P. M. (2018). Critical thinking in accounting textbooks. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 12(1), 21-29. <https://doi.org/10.11591/edulearn.v12i1.6315>
- İlgar, L. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri üzerine bir araştırma*. (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Jols, T. & Thoman, E. (2008). *21. yüzyıl okuryazarlığı: Medya okuryazarlığına genel bir bakış ve sınıf içi etkinlikler*. (C. Elma & Kesten, A, Çev.) Ankara: Ekinoks yayınevi.
- Kadirhan, E. (2022). *2005 sosyal bilgiler öğretim programı ve 2021 sosyal bilgiler öğretim programının strateji, yöntem ve teknik açıdan karşılaştırılması*, (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Kalkan, K. (2019). *Edebiyat didaktiği ve edebiyat öğretiminin hedefleri*. 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (24), 393-407.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel
- Karasu, F. (2019). *Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin teknopedagojik alan bilgisi (tpab) yeterliliklerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Kılıç, S. (2019). *Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabı (2017-2018) hakkındaki görüşleri (Ankara ili Çankaya örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Koroğlu, A. Y. & Buz Demiriz, S. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerinin bilişim teknolojileri öz yeterlik algıları, teknolojik araç gereç kullanım tutumları ve bireysel yenilikçilik düzeylerinin incelenmesi*. Eğitim Teknolojileri Araştırma Dergisi, 6(1), 1-27.
- MEB. (2017). *Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Richards, J. C. (1993). Beyond The Text Book: The Role Of Commercial Materials In Language Teaching. *RELC Journal*, 24(1), 1-14.
- Sönmez, V. (2015). *Eğitimin tarihsel temelleri. Eğitim bilimlerine giriş*. Ed: Sönmez, V. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Swanepoel, S. (2010). *The assessment of the quality of science education textbooks: conceptual framework and instruments for analysis*. Doktora Tezi. University of South Africa.
- Şahin, M. ve Köksal, H. (2003). *Tarih Ders Kitapları ve Tarihin Mantığı. der. N. Hayta içinde, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Tarih 9- 12 (s. 53-96)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Taş, T. A. (2015). *Sosyal bilgiler ders kitabı etkinliklerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi yatağan örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Uygun, K. & Kılıçkara, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileri ve materyal kullanımına ilişkin görüşleri*. Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5(2), 90-108.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M., & Yelok, V. S. (2008). *Üniversiteler için Türk dili ve kompozisyon bilgileri*. Ankara: Gazi

- Yalınkılıç, K. (2007). *Altıncı sınıf Türkçe dersi kitaplarına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.